

WinWind projekta Nodevums 4.3

“Labāko prakšu apkopojums un padziļināta salīdzinošā analīze”

Deliverable 4.3

“Synthesis and Comparative Analysis of Best Practice Case Studies for Promoting the Social Acceptance of Wind Energy”,

May 2019

*Authors of Deliverable 4.3: Ecorys Spain: Pouyan Maleki-Dizaji and Nicoletta del Bufalo,
in cooperation with all project partners - FUB-FFU, Seecon Ingenieure, ENEA, Ecoazioni, IPE,
LEIF, CICERO, NVE, KAPE, ACER, ICLEI*

Chapter 6.1 “Summary of Best Practices Cases”

Nodevuma 6.1 nodaļas tulkojums latviešu valodā

“Labāko prakšu kopsavilkumi”

Saturs

1. Kopienų vėjų parkai Šlėsvigā-Holšteinā.....	3
2. Vēja enerģijas atbalsta dienests un kvalitātes zīme projektu attīstītājiem Tīringenē.....	6
3. Abruco vėjų parku jaudas atjaunošana	9
4. Nodokļu samazināšana un ainavas saglabāšana Sardīnijā	11
5. Inovāciju nams Birkenesā	13
6. Fūsenas kopienas dialogs	15
7. Vēja enerģijas attīstība Kiselices pašvaldībā	18
8. Grankanārijas vēja un ūdens projekts.....	20
9. Som Energia energokooperatīvs	21
10. WinWind projekta avoti	23

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas “Apvārsnis 2020”. Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

1. Kopienų vėjų parkai Šlėsvigā-Holšteinā

Kopienų vėjų parki un ieguvumu kopēja izmantošana: piemēri Ziemeļfrīzlandē un Ditmāršenā

Labākās prakses analīzes autors: Michael Krug

Organizācija: Berlīnes Brīvās universitātes Vides politikas pētījumu centrs (FUB-FFU)

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Pētījums sniedz ieskatu trijos kopienu vėjų parkos, kas atrodas Šlėsvigas-Holšteinā federālās zemes Ziemeļfrīzlandes un Ditmāršenā administratīvajos rajonos – divos avangarda rajonos vēja enerģijas izmantošanas ziņā Vācijā. Vėjų parku izveidi rosināja vietējie lauksaimnieki un zemes īpašnieki un izvēlētie piemēri ilustrē, kā atbilstoša politika un sadarbības pasākumi var efektīvi veicināt un nodrošināt vietējās sabiedrības akceptu vėjų parka projektam. Šie pasākumi ietver iedzīvotāju un kopienu neformālu līdzdalību vėjų parku plānošanas un izveides procesos, iedzīvotāju tiešu finansiālo līdzdalību, zemes kopfonda iznomāšanas modeļus (*Flächenpoolmodell*) zemes īpašniekiem, ieguvumus kopienai, ko tā saņem ar bezpeļņas sabiedrisko organizāciju un/vai fondu starpniecību (netiešā finansiālā līdzdalība), vėjų parku ieguldījumus kopienai nozīmīgas vietējās infrastruktūras attīstībā, un vietējā uzņēmējdarbības nodokļa maksājumus pašvaldības budžetā.

Visos trijos piemēros galvenā motivācija bija izvairīties no ārējo investoru iesaistīšanas un panākt, lai vėjų parka darbība nodrošinātu ieguvumu visai vietējai sabiedrībai, ne tikai zemes īpašniekiem vai vėjų parka uzņēmuma dibinātājiem – kapitāldaļu turētājiem. Vėjų parkiem būtu jāpalielina vietējo iedzīvotāju ienākumi un jārada papildu pievienotā vērtība pašvaldībā, pateicoties vietējo ieņēmumu pieaugumam, nodokļu ieņēmumiem, jaunām darba vietām un papildu ieguvumu sadales mehānismiem (piemēram, vėjų parka uzņēmuma veikta vietējās infrastruktūras attīstība un finanšu ieguldījumi vietējā bezpeļņas sabiedriskajā organizācijā vai fondā, lai īstenotu vietējai kopienai nozīmīgus sociālā sektora projektus).

Par vēja turbīnu darbību ir jāmaksā uzņēmējdarbības nodoklis (*Gewerbesteuer*), ko saņem vietējā pašvaldība. Kopš 2009. gada vēja enerģijas projektiem piemēro principu, saskaņā ar kuru ne mazāk kā 70% no šī nodokļa ieņēmumiem ieskaitāmi tās pašvaldības budžetā, kurā turbīnas ir uzstādītas, bet nodokļa atlikusī daļa iemaksājama tai pašvaldībai, kurā attiecīgais uzņēmums ir reģistrēts. Kopienų vėjų parku uzņēmumi parasti ir reģistrēti attiecīgo projektu atrašanās vietās, tas nozīmē, ka 100% no šī nodokļa ieņēmumiem nonāk tās pašvaldības budžetā, kurā turbīnas ir uzstādītas.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

No trijiem raksturotajiem kopienu vėjų parkiem divos gadījumos - Elhēftā un *Grenzstrom Vindtved* (abi šie vėjų parki atrodas Ziemeļfrīzlandes administratīvajā apgabalā) - vietējās sabiedrības akcepta bija ļoti augsts jau pašā vėjų parka plānošanas procesa sākumā, Tikai Neienkirhenā (Ditmāršenā administratīvais apgabals), vismaz sākumā, kopienu vėjų parka iniciatori saskārās ar spēcīgu opozīciju vietējo iedzīvotāju iniciatīvas grupas veidā. Šī grupa sekmīgi mobilizēja iedzīvotājus un ierosināja pirmo no divām vietējām balsošanām (2009.gadā), kurā ar balsu vairākumu noraidīja pašvaldības padomes lēmumu atbalstīt vēja enerģijas izmantošanai piemērotu zonu noteikšanu pašvaldības teritorijā.

Negatīva ietekme uz ainavu. Galvenais Neienkirhenā opozīcijas arguments bija vēja turbīnu radītā negatīvā vizuālā ietekme un ainavas izpostīšana, kopienu aizvien lielāka "ieskaušana" blīvi

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorcijs. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

izvietoto vēja turbīnu lokā, akustiskā emisija, aviācijas ugunis un pārāk mazs robežattālums līdz savrupmājām.

b) Virzošie faktori

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Pārredzama komunikācija. Vējparku iniciatori īstenoja salīdzinoši atklātu un pārredzamu iedzīvotāju informēšanas politiku.

Politiskā vadība: Visos gadījumos lēmumu pieņēmēji pašvaldībās bija apņēmības pilni īstenot kopienas vējparka projektu un rīkojās kā līderi. Jo īpaši Neienkirhenē, kur opozīcija bija diezgan spēcīga, pašvaldības vadītājs pildīja svarīgas koordinatora un/vai starpnieka funkcijas projekta iniciatoru un kopienas interešu līdzsvara nodrošināšanā.

Uzticēšanās iesaistītajām pusēm. Apliecinot savas saistības pret projektu un to, ka vējparka iniciatori pelna uzticību, Neienkirhenes pašvaldība iegādājās vējparka uzņēmuma akcijas par simbolisku summu 20 000 EUR, kas bija maksimālā summa, ko pieļāva likums.

Reāla neformāla dalība procedūrās. Visos trijos aplūkotajos piemēros līdztekus formālajai plānošanas un atļauju izsniegšanas procedūrai notika iedzīvotāju aktīva neformālā iesaiste un līdzdalība, kura rezultējās augstā vietējās kopienas identifikācijā ar plānoto vējparku, īpaši Elhēftas un *Grenzstrom Vindtved* vējparku gadījumā.

Ietekme uz ekonomiku

Iedzīvotāju tiešā finansiālā līdzdalība: Visos trijos piemēros vietējiem iedzīvotājiem piedāvāja iespēju iegādāties vējparka uzņēmuma akcijas un tā tieši piedalījās tā finansēšanā, kļūstot par vējparka uzņēmuma ierobežotiem partneriem (komandītiem). Piemēram, Neienkirhenē plašas iedzīvotāju līdzdalības nodrošināšanai noteica diezgan zemu minimālā ieguldījuma summu (500 EUR), vējparka uzņēmumā par kapitāldaļu turētājiem kļuva 145 iedzīvotāji. Būtiski, arī pašvaldības tieši iesaistījās vējparku uzņēmumos kā to akcionārs, kā minēts iepriekš.

Iedzīvotāju pasīvā finansiālā līdzdalība:

Zemes īpašnieku līmenī visos trijos piemēros vējparka iniciatori izstrādāja zemes kopfonda iznomāšanas modeļus (*Flächenpoolmodelle*), kuru ieviešanas rezultātā ieguva visi zemes īpašnieki, kuru zeme atradās vēja enerģijas izmantošanai noteiktajā zonā. Tas ļāva saņemt zemes nomas maksājumus arī tiem zemes īpašniekiem, uz kuru zemes tieša turbīnu uzstādīšana nebija paredzēta. Šo modeļu mērķis bija panākt zemes nomas maksājumu taisnīgu sadali, tādējādi izvairoties no konfliktiem starp zemes īpašniekiem.

Kopienas līmenī uzņēmējdarbības nodokļa maksājums vietējai pašvaldībai un jaunu darba vietu radīšana bija nozīmīgs faktors vietējās sabiedrības akcepta panākšanai. Papildus šiem ieguvumiem, tika nodrošināti arī vēl citi ieguvumi vietējai kopienai: Neienkirhenē 1% no vējparka uzņēmuma saņemtā maksājuma par tīklā nodoto elektrību nonāk vietējās bezpeļņas sabiedriskās organizācijas rīcībā, *Grenzstrom Vindtved* vējparka uzņēmums ir izveidojis fondu sociālo vajadzību un energotaupības pasākumu atbalstam, Elhēftā vējparka uzņēmums veica ieguldījumus vietējai kopienai nozīmīgas infrastruktūras attīstībā.

Ietekme uz vidi

Ietekme uz biodaudzveidību: *Grenzstrom Vindtved* vējparka uzņēmuma veiktie kompensācijas maksājumi par negatīvo ietekmi uz ainavu tiek tērēti vietējiem dabas aizsardzības pasākumiem, šo kompensācijas maksājumu pārvaldīšanai ir nodibināta vietējā dabas aizsardzības biedrība.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Ietekme uz ainavu: Elhēftā vējparka uzņēmums sniedza atbalstu jaunas atpūtas zonas izveidošanai kopienas teritorijā, kā arī tūrisma, jāšanas takas un veloceļa izbūvei. Savukārt *Grenzstrom Vindtvedt* ir viens no pirmajiem vējparka jaudas atjaunošanas projektiem Vācijā, kura īstenošanas rezultātā vecākās paaudzes turbīnas ir nomainītas ar mazāka skaita lielākas jaudas turbīnām, tā sniedzot pozitīvu ietekmi uz ainavu.

Citi vides faktori: Pozitīvais otrā vietējā balsojuma (2011.gadā) rezultāts Neienkirhenē var tikt daļēji skaidrots arī ar Fukušimas Daihi (Japānā) kodolreaktora 2011. gada 11. marta katastrofas uztveri sabiedrībā.

Inovācija tehnoloģijā

Elhēftas vējparka uzņēmuma vadītāji ir pilni apņēmības sasaistīt pāreju uz alternatīviem enerģijas avotiem (*Energiewende*) ar pāreju uz ilgtspējīgu mobilitāti, kura pamatojas uz automašīnu ar elektriskajām baterijām vai kurināmā elementiem izmantošanu. Nesen tika uzsāka projekta īstenošana, kas paredz elektrolīzes rūpnīcas un ūdeņraža uzpildes stacijas būvi.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Visi trīs vējparku piemēri un to ietvaros īstenotie pasākumi pierādīja savu efektivitāti, lai veicinātu un paaugstinātu vietējās sabiedrības akceptu kopienas vējparkiem. Tomēr, ievērojot to, ka sabiedrības akcepta veidošanai nozīmīgi ir daudzi faktori, ir grūti novērtēt, tieši kuri no šiem aprakstītajiem pasākumiem katrā konkrētajā piemērā bija vissvarīgākie un – tāpat – visefektīvākie. Uzticēšanās projekta iniciatoriem un lēmumu pieņēmējiem, pašvaldībai, informācijas un procedūru atklātums, aktīvas un pasīvas finanšu līdzdalības nodrošināšana var tikt uzskatīti par centrālajiem elementiem sabiedrības akcepta veidošanā.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Kopienas vējparki daudzos Vācijas reģionos ir diezgan bieži sastopami. Vienlaikus praksē vērojami atšķirīgi to modeļi – no vējparkiem, kas atrodas pilnīgā kopienas pārvaldībā un piederībā, līdz vējparkiem, kas tapuši ar investoru līdzekļiem pēc profesionāla komercattīstītāja un/vai investora iniciatīvas, vienlaikus paredzot iespēju vietējiem iedzīvotājiem iegādāties vējparka uzņēmuma akcijas vai atsevišķas turbīnas. Kopienas īpašumā esošie vējparki ir veiksmīgi attīstījušies arī vairākās citās Eiropas valstīs (piemēram, Austrijā, Beļģijā, Dānijā, Francijā, Īrijā, Zviedrijā, Apvienotajā Karalistē, Nīderlandē), kaut arī to modeļos un īpašumtiesību formās ir atšķirības. Tāpēc kopumā kopienas vējparka koncepta pārnesamību var uzskatīt par labu.

Tomēr specifiskos iedzīvotāju un kopienas līdzdalības un ieguvumu godīgas sadales mehānismus, visticamāk, tiešā veidā pārnest nebūs iespējams. Pārnesamība ir lielā mērā atkarīga no konteksta, tiesiskā regulējuma, institūcijām, iesaistītajām pusēm, viņu interesēm, stratēģijas, apņēmības, pieejamajiem resursiem un mijiedarbības ar citām ieinteresētajām pusēm. Vienlaikus sniegtajos labākās prakses piemēros ir ilustrēti vairāki papildu pasākumi, kuri veicina vietējās sabiedrības akcepta panākšanu un/vai vairošanu un kuri ir vieglāk pārnesami, to starpā ir zemes kopfonda iznomāšanas modeļi un ieguvumu sadales mehānismi, piemēram, vējparka ziedojumi vietējai bezpeļņas organizācijai vai fondam; vējparka ieguldījumi, lai attīstītu kopienai nozīmīgus infrastruktūras objektus. Šādi ieguvumu sadales mehānismi var būt piemēroti gadījumos, kad iedzīvotāju tieša finansiāla līdzdalība ir apgrūtināta, piemēram, ja iedzīvotāji finansiāli nespēj vai nevēlas ieguldīt vējparka uzņēmuma akciju iegādē.

Nozīmīgs veicinošs faktors ir konkrētajā valstī (zemē) esošās spēcīgās un ilgi pastāvošās enerģijas kopienas un enerģijas demokrātijas tradīcijas, citiem vārdiem, iedzīvotāju un kopienas aktīvā loma un līdzdalība enerģētikas sektora pārkārtošanas procesos. Vācijā aptuveni puse no uzstādītās atjaunojamo enerģijas resursu jaudas jau šobrīd ir kopienas īpašumā. Lai gan nesēnās atjaunojamās enerģijas atbalsta sistēmas reformas dēļ (pāreja no garantēto tarifu sistēmas uz izsoles sistēmu

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvāršnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorcijs. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Vācijā stājās spēkā 2017.gadā) šobrīd nosacījumi maza mēroga kopienas enerģijas projektu īstenošanai ir kļuvuši mazāk labvēlīgi, Vācijā īstēnotie projekti vēsturiski ir saņēmuši ilgtermiņa garantēto tarifu atbalstu. Šī nacionālajā likumdošanā noteiktā garantētā atbalsta politika nozīmīgi veicināja kopienu enerģijas projektu attīstību. Jāatzīmē, jau pirms, bet īpaši pēc Fukušimas Daihi kodolreaktora 2011. gada katastrofas, atjaunojamo resursu enerģija saņēma spēcīgu sabiedrības akceptu kā labāka alternatīva kodolenerģijai. Kaut vēja turbīnas Vācijā arī kritizē, enerģijas demokrātija ir skaidri atzīts princips Vācijas politikā, kura īstenošana ir būtiski atvieglojusi sabiedrības līdzdalības nodrošināšanu vēja enerģijas izmantošanas attīstībā.

Trīs aplūkotie vējparku piemēri liecina par politiskā un administratīvā atbalsta lielo nozīmi. Kopienu vējparku izveidošana var būt samērā sarežģīta saistībā ar augstākām izmaksām, ko rada kolektīvu lēmumu pieņemšana, liela dalībnieku skaita administrēšana un mazo kopienas dalībnieku ierobežotajām finansiālajām iespējām. Vējparku projektu plānošana un īstenošana ir kapitālietilpīga un prasa samērā lielu riska kapitālu dažādu plānošanas un atļauju saņemšanas izdevumu priekšfinansēšanai (piemēram, ekspertu vērtējumiem par ietekmi uz vidi). Tas nozīmē, ka bieži vien kopienas vējparka plānošanas posmā tā iniciatori saskaras ar līdzekļu trūkumu, un jārod ceļš, kā to pārvarēt.

WinWind projektā esam sagatavojuši arī Šlēsvigas-Holšteinas kopienu vējparku labākās prakses padziļinātās analīzes pilno tulkojumu latviešu valodā, kurš ir pieejams http://www.lvif.gov.lv/uploaded_files/sadarbiba/WinWind/20200306_Kopienu%20vēja%20parki.pdf

2. Vēja enerģijas atbalsta dienests un kvalitātes zīme projektu attīstītājiem Tīringenē

*Labākās prakses analīzes autori: Dörte Themann, Michael Krug, Rosaria Di Nucci
Organizācija: Berlīnes Brīvās universitātes Vides politikas pētījumu centrs (FUB-FFU)*

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Federālās zemes Enerģētikas un zaļo tehnoloģiju aģentūra (*ThEGA*) 2015. gadā Tīringenē izveidoja Vēja enerģijas atbalsta dienestu. Tā izveidošanu lielā mērā noteica politiskā griba atjaunot uzticību vēja enerģijas projektiem, veicinot godīgas (*fair*) un pārredzamākas plānošanas un lēmumu pieņemšanas procedūras. Godīguma veicināšana bija tieši saistīta ar vēlēšanos stimulēt projektus, kuros vējparku sniegtos finansiālos guvumus paturētu federālās zemes iedzīvotāji un sabiedrība. Līdztekus federālās zemes valdība formulēja mērķi paplašināt vēja enerģijas ražotnēm atvēlēto zonu no 0,3% līdz 1% no federālās zemes kopējās teritorijas. Šī mērķa pamatā ir tas, ka Tīringenei nākas vairāk nekā pusi no patērētās elektroenerģijas importēt no citām federālajām zemēm.

Vēja enerģijas atbalsta dienests Tīringenē nodrošina iedzīvotājiem, pašvaldībām un projektu attīstītājiem bezmaksas, plašus un neitrālus konsultatīvos un tehniskās palīdzības pakalpojumus. 2016. gadā dienests sāka piešķirt kvalitātes zīmi (marķējumu) tiem vēja enerģijas projektu attīstītājiem, kuri apņēmas ievērot noteiktus standartus, paredzot dažādu interešu grupu iesaistīšanu, pārskatāmību un vietējo kopienu godīgu līdzdalību projektos, tostarp veidot Tīringenas iedzīvotājiem un pašvaldībām tiešas finansiālās līdzdalības iespējas. Tādējādi šī kvalitātes zīme "Godīgas vēja enerģijas partneris" ir brīvprātīga vienošanās starp dienestu un projektu attīstītājiem, kura tiek piešķirta, pamatojoties uz stingriem kritērijiem un vadlīnijām. Atbalsta dienesta īstēnotie pasākumi palīdz projektu attīstītājiem un kopienām/iedzīvotājiem sēsties pie viena sarunu galda un palielina iedzīvotāju un kopienu aktīvo un pasīvo finansiālo līdzdalību vēja enerģijas projektos.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvāršnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorcijs. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Kopiena negūst labumu. Būtisks faktors ir līdzsvara trūkums starp vēja enerģijas izmaksām, saistītām ar vējparku negatīvajām ietekmēm, un radītajiem guvumiem – galvenokārt tāpēc, ka Tīringenē lielākoties vēja enerģijas nozarē darbojas ienācēji – ārējie uzņēmumi. Tāpēc finansiālie guvumi bieži vien nepaliek reģionā.

Nav līdzdalības procedūrās un plānošanas un atļauju izsniegšanas procedūras ir sarežģītas. Iedzīvotājiem šķiet, ka viņiem trūkst informācijas un viņu bažas un iebildumus nepietiekami ņem vērā. Šajā ziņā ir plaša zināšanās starp profesionāliem vēja enerģijas projektu attīstītājiem, no vienas puses, un lēmumu pieņēmējiem pašvaldībās un vietējiem iedzīvotājiem, no otras puses. Turklāt mazākas pašvaldības bieži saskaras ar laika, informācijas un speciālistu trūkumu, un tāpēc sarežģītās plānošanas un atļauju izsniegšanas procedūras rada tām pārāk lielu slogu. Prioritāro vēja enerģijas teritoriju noteikšanu bieži uztver kā tehnokrātisku direktīvu procesu, kurā pašvaldību iespējas reāli ietekmēt vējparku atrašanās vietu ir ļoti ierobežotas.

b) Virzošie faktori

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku. Vēja enerģijas nozarē ir vērojama nodarbinātības pieauguma tendence. Salīdzinot ar 2014. gadu, 2018. gadā Tīringenē vēja enerģijas nozarē ir izveidotas vēl aptuveni 300 darba vietas, un daļēji tas saistāms ar Vēja enerģijas atbalsta dienesta darbību. Kopienas līmenī dienests palīdz zemes īpašniekiem izveidot vietējās interešu grupas (*“Eigentümerinteressen-gemeinschaften”*) un palīdz pašvaldībām mobilizēties pievienotās vērtības radīšanai.

Līdzdalība procedūras un lielāka uzticēšanās

Pārredzama komunikācija. Tā ir panākta, nodrošinot tiešāku un labāku informāciju visām ieinteresētajām pusēm, tā rezultātā “mobilizējot kopienas rīcībai”. Tiek sniegta pilnībā pārskatāma informācija par projektiem, ieguvumiem un ietekmi vietējā līmenī.

Reāla neformāla dalība procedūrās. Dienests nodrošina neformālu līdzdalību procedūrās, būtiski papildinot formālās līdzdalības pasākumus. Dienests apvieno visas ieinteresētās puses pie viena sarunu galda, jau agrīnā projekta stadijā nodrošinot konstruktīvu dialogu un uzņemoties sava veida starpnieka funkcijas.

Uzticēšanās iesaistītajām pusēm. Dienests bauda lielu uzticību gandrīz visu ieinteresēto pušu vidū. To uztver kā neitrālu, bet arī kompetentu organizāciju ar spēcīgu nostāju attiecībā uz vēja enerģijas attīstību Tīringenē.

Politiskā vadība/saistības. Vēl viens faktors, kuram varētu būt centrāla vieta, ir jaunā federālās zemes enerģētikas stratēģija un nesen (2018. gada beigās) pieņemtais Klimata likums (*ThüKliG*). Tīringenes valdība cenšas panākt, lai reģions būtu energoapgādes ziņā patstāvīgs.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Vēja enerģijas atbalsta dienesta darbības un izveidotās kvalitātes zīmes veiksmīgumu noteica vairāki faktori. Dienesta pakalpojumi tiek ļoti plaši izmantoti, kas liecina par lielu uzticēšanos tam. Laikā no 2015. līdz 2018. gadam *ThEGA* ir konsultējusi 102 kopienas un 180 uzņēmumus vai citas organizācijas Tīringenē. Tā ir saņēmusi 143 pieprasījumus no iedzīvotājiem. Arī kvalitātes zīme kļūst aizvien iedarbīgāka, jo projektu attīstītājiem ir arvien grūtāk veikt uzņēmējdarbību Tīringenā bez "Godīga vēja enerģijas partnera" sertifikāta. Gan viens, gan otrs faktors ilustrē pasākumu nozīmīgumu.

Tomēr aptaujātie projektu attīstītāji (viens no kuriem bija iedzīvotāju energokooperatīvs) kvalitātes zīmi arī kritizēja. Pirmkārt, tika pausts apgalvojums, ka kvalitātes zīme nav pietiekami stingra, jo tā ieviesta pēc brīvprātības principa un nav resursu, lai atbilstoši uzraudzītu, vai katra projekta attīstītājs vadlīnijas ievēro praksē. Otrkārt, uzskata, ka izvirzītās prasības ir pārāk zemas, ja šo sertifikātu piešķir gandrīz katra projekta attīstītājam Tīringenā, kā tas notiek pašreiz.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Vēja enerģijas atbalsta dienesta pieredzes pārneses potenciālu uzskata par augstu. Pēc padoma dienestā vērsas arī pārstāvji no citām Vācijas federālajām zemēm. Sekojot Tīringenes piemēram, līdzīgas iniciatīvas ir uzsāktas arī citos Vācijas reģionos, pārnesot/pielāgojot atbalsta dienesta konceptu un daļēji kombinējot to ar kvalitātes zīmes sistēmu projektu attīstītājiem (piemēram, Saksijā-Anhaltē, Brandenburgā, Saksijā, Hesēnē, Šlēsvīgā-Holšteinā).

Turklāt Tīringenes modelis pats par sevi ir Štainfurtes (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes apgabals) atbalsta dienesta, izveidota 2011. gadā, pieredzes veiksmīgas pārneses piemērs plašākā – federālās zemes - līmenī. Vienlaikus Tīringenes atbalsta dienesta vadītājs un vairāki aptaujātie uzsvēra, ka dienesta struktūru nevar pārņemt bez pielāgojumiem, neievērojot reģiona īpatnības. Katrai federālajai zemei ir savas īpatnības un problēmas, piemēram, ģeogrāfiskais stāvoklis, stiprās puses finanšu aspektā, plānošanas politika, ar vēja enerģiju saistītās infrastruktūras blīvums, energokooperatīvu un atrašanās iedzīvotāju/kopienas īpašumā vēsture/kultūra, potenciālie konflikti starp dažādām iesaistītajām pusēm utt. Kopumā visi ir vienprātīgi, ka Vācijā valsts līmenī strādājošs dienests būtu pārāk tāls no pašvaldībām un iedzīvotājiem. Par augstāko politisko līmeni, kurā dienests varētu darboties, uzskata federālās zemes līmeni.

Tīringenes Vēja enerģijas atbalsta dienestā šobrīd ir nodarbināti 3,5 pilnslodzes darbinieki. Finansējumu daļēji nodrošina federālās zemes valdība un daļēji – Eiropas Reģionālās attīstības fonds. Atbalsta dienesta izveidošanai ir vajadzīga stipra un ilgtermiņa politiskā atbalsta un organizatoriskais darbs, kvalificēti un ieinteresēti darbinieki, laiks un finanses.

Tīringenes kvalitātes zīmes pamatprincipi ir tapuši Štainfurtes apgabala kopienas vējparku vadlīniju iespaidā. Tas parāda, ka šo pasākumu var labi pārnest; vēl jo vairāk, Šlēsvīgā-Holšteinā federālajā zemē privāttiesību kārtībā nesen ir ieviesta līdzīga tirgū balstīta marķējuma/sertifikācijas shēma. Tomēr, atšķirībā no Tīringenes marķējuma, Šlēsvīgā-Holšteinā marķējums ir privāts un pretendentiem par to jāmaksā. Šī iemesla dēļ marķējumu uztver ar zināmu skepsi. Nav vienota

viedokļa par to, vai būtu vajadzība pēc nacionāla līmeņa kvalitātes zīmes, lai izvairītos no 16 dažādām kvalitātes zīmēm federālo zemju līmenī.

Papildus WinWind avots. Informācija par Tīringenes kvalitātes zīmes kritērijiem, kā arī informācija par minētajām Štainfurtes apgabala un Šlēsvīgas–Holšteinas kvalitātes zīmēm ir sniegta angļu valodā WinWind nodevumā 6.3 “Principles and criteria for fair & acceptable wind energy”, nodaļās 4.2 (Tīringenes kvalitātes zīme un infobokss par Štainfurtes kopienu vēju parku vadlīnijām) un 5.7 (Šlēsvīgas-Holšteinas kvalitātes zīme), skat. https://winwind-project.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Deliverables/Del_6.3_Principle_and_Criteria.pdf

3. Abruco vējparku jaudas atjaunošana

Labākās prakses analīzes autori: Elena de Luca (ENEA), Tania Guifrida (ENEA), Massimo Bastiani (Ecoazioni) and Virna Venerucci (ENEA)

Organizācijas: ENEA (Itālijas nacionālā Jauno Tehnoloģiju, Enerģētikas un Ilgtspējīgas Ekonomikas Attīstības aģentūra) & Ecoazioni (ilgtspējīgas vietējās attīstības konsultāciju kompānija)

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Vējparku jaudas atjaunošana ir process, kurā novecojušās un mazāk produktīvās vēja turbīnas aizstāj ar jaunām turbīnām ar labākām īpašībām. Parasti tās uzstāda tajā pašā vietā, neaizņemot jaunas platības. Šādu pasākumu galvenais nolūks ir palielināt enerģijas ražošanu, vienlaikus samazinot iekārtu ietekmi uz vidi un ainavu. Pasākums ir kā piemērs komunikācijai ar sabiedrību un labās prakses brīvprātīgajam kodeksam.

Abruco reģionā pirmās vēja turbīnas tika uzstādītas 2000.gadā. Kopš 2013.gada vecās vēja turbīnas, kuru jauda bija 0.6-0.7 MW, tika aizvietotas ar jaunām 2-4 MW jaudas turbīnām.

Svarīgi ir tas, ka vējparku jaudas atjaunošanas rezultātā iegūst arī vietējie iedzīvotāji. Ieguvumu vidū ir jaunas, uz vietas radītas darba vietas un labāka transporta infrastruktūra. Pateicoties pastāvīgām konsultācijām un dialogam visās jaudas atjaunošanas projekta stadijās starp vietējām pašvaldībām, iedzīvotājiem un projektu attīstītājiem vēja enerģija Abruco ir guvusi spēcīgu sabiedrības akceptu.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Ietekme uz vidi. Abruco reģionā bija bažas par to, ka pastiprinātai enerģijas ražošanai no vēja resursiem būs negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību un arī ainavu.

Līdzdalība procedūras un uzticēšanās. Vietējā kopiena Abruco reģionā uzskatīja, ka nav tikusi iesaistīta iepriekšējo vējparku plānošanas procesā, un tā rezultātā īsti neuzticējās pašvaldībai un projektu attīstītājiem.

Nav guvuma vietējai ekonomikai. Valdīja zināma skepse par vējparku radīto pievienoto vērtību un kopienas ieguvumiem.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas “Apvāršnis 2020”. Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

b) Virzošie faktori

Ietekme uz vidi

Ietekmes uz ainavu mazināšana. Lielu uzmanību veltīja vējparka kā objekta plānošanai, lai izvairītos no vizuālās ietekmes un mazinātu akustisko emisiju. Būtiski svarīgi, ka vējparka jaudas atjaunošanu veica iepriekšējā vējparka teritorijā, lai vējparka aizņemtās zemes platību nepalielinātu vai pat samazinātu, proti, netika izmantotas jaunas teritorijas. Savukārt vējparku radīto "meža efektu" samazināja, veicot uzlabojumus ainavā.

Ietekmes uz bioloģisko daudzveidību/labklājību mazināšana. Pret atstarojumu aizsargājošais pārklājums samazināja zaigošanu un mazāk žilbināja lidoņus.

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Reāla neformāla dalība procedūrās. Sabiedrības līdzdalība tika ļoti veicināta, rīkojot publiskas sanāksmes no vējparka plānošanas posma līdz pat projekta faktiskajai īstenošanai. Vietējo pašvaldību administrācijām bija būtiski svarīga nozīme saskarsmes veidošanā ar vietējām kopienām, nodrošinot ilgstošu un informētu dialogu ar iedzīvotājiem. Publisko debašu rezultātā tika izteikti konkrēti priekšlikumi par iespējamām izmaiņām projektā.

Uzticēšanās iesaistītajām pusēm. Īstenojot šo procesu un reaģējot uz vietējo iedzīvotāju bažām, ir radusies liela uzticība starp projekta attīstītāju (E2i), vietējo kopienu un pašvaldību. Savukārt, lai izprastu projekta attīstītāja E2i motivāciju un veiktās darbības, būtisks faktors ir Itālijas vēja enerģijas nozares brīvprātīgais kodekss "Carta del rinnovamento eolico sostenibile" (Ilgstājīga vēja enerģijas jaudas atjaunošanas kodekss). Šim kodeksam seko kā privātie uzņēmumi, tā sabiedriskās organizācijas, kā vēja parku operatori (E2i, Enel Green Power, ERG Renew, Falck Renewables un IVPC Group), Itālijas Pašvaldību Nacionālā Asociācija (ANCI) un vides bezpeļņas asociācija Legambiente. Kodekss balstās uz sekojošiem principiem: maksimizēt vēja enerģijas resursu izmantošanu teritorijās, kurās tas jau notiek; maksimizēt jau esošās infrastruktūras izmantošanu un efektīvi uzturēt to (samazinot nepieciešamību veidot jaunu infrastruktūru), dialogs ar vietējo kopienu un vietējām iestādēm, ietekmes uz vidi samazināšana visos projekta īstenošanas posmos.

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku izpaudās divos veidos. Pirmkārt, apkaimē izveidojās jaunas darbavietas vējparka jaudas atjaunošanas darbu veikšanai. Otrkārt, jaudas atjaunošanas vajadzībām tika atjaunots ceļu tīkls un savienojums ar elektropārvades tīklu, tā palielinot teritorijas pieejamību.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Pasākums ir bijis ļoti iedarbīgs projekta akceptam Abruco sabiedrībā. Tomēr, lai iegūtais akcepts saglabātos ilgstoši, iedzīvotājiem jāsaņem informācija par elektrības ražošanu objektā, kā arī par tiešajiem un netiešajiem ieguvumiem videi un ekonomikai, ko iniciatīva ir devusi un turpina dot teritorijai. Turklāt ir jāsaņem un jākonsolidē esošie ieguvumi, piemēram, specializētās darbavietas, un jānodrošina, lai nepalielinātos ietekme uz vidi.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Jāapsver, cik ilgi esošie vējparki jau darbojas, un jānosaka, vai to dzīves cikls ļauj kaut ko mainīt un atjaunot to jaudu. Parasti jaudas atjaunošana notiek pēc tam, kad iepriekšējās turbīnas darbojušās 12 līdz 20 gadus. Paredzētās jaudas atjaunošanas rezultātā ražotās enerģijas apjomam būtu

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvāršnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

jāpalielinās par vismaz 50%. Turklāt ir svarīgi ņemt vērā citus ar situāciju saistītos faktorus, piemēram, cik labvēlīgs ir esošais tiesiski normatīvais regulējums, kādi lēmumi ir pieņemti vietējā līmenī, kāda ir attiecīgo attīstītāju un investoru pieeja/stratēģija, cik pieejams ir finansējums.

4. Nodokļu samazināšana un ainavas saglabāšana Sardīnijā

Labākās prakses analīzes autori: Elena de Luca (ENEA), Tania Guiffrida (ENEA), Massimo Bastiani (ECOAZIONI) and Virna Venerucci (ECOAZIONI)

Organizācijas: ENEA & Ecoazioni

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Šī labākās prakses izpēte attiecas uz vējparka paplašināšanu, ko veica *ENEL Greenpower* – konkrētā vējparka vienīgais ieguldītājs un īpašnieks.

Sa *Turrina Manna* vējparka celtniecība sākās 2003.gadā Sardīnijas Sassari provinces divu pašvaldību – Tulas un Erulas - teritorijā, pie kam lielākā daļa vēja turbīnu atrodas Tulas pašvaldībā (1600 iedzīvotāju). Projekta attīstība notika 2 posmos: 1.posms: 2002-2004.gadi, tika uzceltas 28 turbīnas ar kopējo jaudu 23.8 MW. 2.posms: 2008-2010.gadi, tika uzceltas 40 turbīnas, vēja parka kopējam turbīnu skaitam sasniedzot 68 turbīnas un kopējai jaudai 83.8 MW.

Vējparka izveidē nebija gandrīz nekādu šķēršļu, kas būtu saistīti ar nepietiekamu projekta akceptu sabiedrībā. Īpaši jāpateicas lielajai apņēmībai, ko izrādīja vietējā administrācija, pašvaldības padome un tās priekšsēdētājs, strādājot sadarbībā ar Sardīnijas reģionālo valdību. Tomēr otrajā - paplašināšanas posmā projektā radās divi būtiski šķēršļi. Pirmkārt, tā bija prasība par vienlīdzīgāku vējparka finansiālo ieguvumu sadali, un, otrkārt, – prasība samazināt paplašināšanas radīto ietekmi uz vidi un vizuālo ietekmi.

Ievērojot līdzdalības un konstruktīvas rīcības principu, projekta attīstītājs, vietējā pašvaldība un vietējā sabiedrība pulcējās kopā un veiksmīgi šos šķēršļus pārvarēja. Risinājums bija projekta attīstītāja iemaksas pašvaldības budžetā (pašvaldībai piešķirta 2% no vējparka ikgadējiem bruto ienākumiem, kopumā apmēram 400 tūkstoši EUR gadā, šīm iemaksām veidojot apmēram 12% no vietējo pašvaldību budžeta), kā arī ieklausīšanās vietējo iedzīvotāju bažās par vidi un ainavu un to saistībā veiktā rīcība.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Nav līdzieguvuma reģionam. Vējparka veidošanas pirmajā posmā uz projekta attīstītāju un pašvaldību netika veikts sabiedrības spiediens pēc iespējas palielināt finansiālos ieguvumus no vēja enerģijas ražošanas, jo vietējā kopiena nebija iesaistīta un projekts tai nerūpēja. Tomēr otrajā posmā vietējo iedzīvotāju apzināšanās, ka ar šiem finansiālajiem ieguvumiem vējparki varētu un tam vajadzētu dalīties, kļuva par spēcīgu faktoru darbam ar sabiedrību, lai tā pieņemtu vējparka paplašināšanas projektu.

Ietekme uz vidi. Projekta pirmajā posmā (2002 – 2004.gadi) sabiedrībai trūka informācijas un pieredzes par vēja enerģiju un tās ietekmi uz vidi, tāpēc bija maz iebildumu. Tomēr otrajā posmā (2008 – 2010.gadi) aizvien pieaugošā izpratne reģionā vairoja bažas par vējparku paplašināšanos un ar to saistīto ietekmi uz vidi un vizuālo ietekmi, un veidojās opozīcija. Šo opozīciju mobilizēja vides NVO, *Legambiente*, kas bija īpaši norūpējusies par rosinātā vējparka radīto vizuālo ietekmi un trokšņa piesārņojumu.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorcijs. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

b) Virzošie faktori

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku. Kopš ražošanas uzsākšanas vējparka pārvaldīšanai un ekspluatācijai uzņēmums *ENEL* ir pieņēmis darbiniekus no vietējo iedzīvotāju vides un ir izveidojis darba centru Tulas pašvaldībā. Saistības paredz tā darbību, kamēr vien notiek ražošana, tādējādi radot 10 stabilas darbavietas.

Pasīvā finansiālā līdzdalība. Kopienas līmenī, kā minēts iepriekš, vietējai pašvaldībai piešķir 2% no ikgadējiem bruto ieņēmumiem par katru saražoto un tīklam piegādāto kWh (kilovatstundu). Ir bijuši vairāk nekā 20 pasākumi, kas paredzēti vietējai kopienai, izlietojot šīm vajadzībām kopumā aptuveni 400 000 EUR gadā. Šādu sociāli fokusētu pasākumu piemēri ir:

- izglītība: stipendijas, vides un sporta izglītības kursu organizēšanas finansēšana, atbalsts ģimenēm, lai novērstu skolas mācību agru pārtraukšanu,
- atbalsts ģimenēm ar jaundzimušajiem,
- nekustamā nodokļa par pirmo māju atcelšana,
- atbalsts mājsaimniecībām atkritumu apsaimniekošanas maksājumam (50 EUR gadā ģimenei),
- publiskās, kopienai nozīmīgas infrastruktūras izveide un renovācija – pastaigu takas, sporta infrastruktūra,
- skolas ēku energoefektīva renovācija, un citi pasākumi.

Pasākumu finansēšanā tiek nodrošināts ieguvums gan individuālās mājsaimniecības līmenī (ieguvumu saņem mājsaimniecība), gan vietējās kopienas līmenī (ieguvumu saņem vietējā kopiena). Kā ieguvumu mājsaimniecības līmenī var minēt, pateicoties pieaugošiem ieņēmumiem pašvaldības budžetā, vietējiem iedzīvotājiem ir jāsedz mazāka pašvaldībai maksājamo nodokļu daļa.

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Neformāla dalība procedūrās. Ļoti svarīga nozīme vējparka radīto ienākumu sadalē un tēriņos bija tam, ka tika nodrošināta plaša līdzdalība un vietējā sabiedrība tieši piedalījās lēmumu pieņemšanā par to, kādām vajadzībām no jauna gūtie ienākumi tiks izlietoti. Vietējā pašvaldība izplatīja skaidri saprotamu informāciju par to, kādu labumu no vējparkiem gūs vietējā kopiena. Līdzdalības principu, Tulas pašvaldībai nepastarpināti organizējot vairākas sanāksmes, ievēroja arī, lai samazinātu ietekmi uz vidi un ainavu, ko varētu radīt vējparka turpmākā paplašināšana.

Ietekme uz vidi

Ietekme uz vidi. Vējparku skaita un blīvuma samazinājums, lai mazinātu ietekmi uz lidoņiem – putniem un sikspārņiem.

Ietekme uz ainavu. Mazāks trokšņa piesārņojums, izmantojot piemērotu tehnoloģiju.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Tulā veiktie pasākumi, galvenokārt projekta otrajā posmā, ir bijuši ļoti efektīvi izvirzīto mērķu sasniegšanai. Proti, tie bija saistīti ar vietējo kopienu informēšanu un izglītošanu, vietējo kopienu iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā (gan attiecībā uz ieņēmumiem, gan plānošanas procesu) un sadarbības attiecību veidošanu starp vējparka operatoru *Enel Greenpower*, Sardīnijas reģionu un Tulas pašvaldību. Vējparka panākumi un sabiedrības akcepta iegūšanas vajadzībām veiktie pasākumi ir ļāvuši Tulas pašvaldībai piedalīties vairākās Eiropas Savienības iniciatīvās, kur tai pausta atzinība.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Tulas pieredze parāda vairākus svarīgus ar tās pārnesi saistītus aspektus. Pirmkārt, Tulas pieredze rāda, ka aktīva ieinteresēto personu un pušu iesaistīšana ir svarīgāka nekā atsevišķi konsultāciju vai informatīvie pasākumi. Otrkārt, šī pieredze bija iespējama galvenokārt tāpēc, ka atbildīgās puses (reģions, pašvaldības un vējparka operators *ENEL*) spēja apvienoties kopīgai darbībai, neskatoties uz viedokļu atšķirībām. Citiem vēja enerģijas projektu attīstītājiem noteikti arī ir finansiāla iespēja nelielu ienākumu daļu novirzīt vietējai pašvaldībai, kurā uzstādītas vēja turbīnas.

Tomēr šāda uz līdzdalības principa balstīta pieeja, kad vietējie iedzīvotāji palīdz veidot speciālo budžetu un plānot no vējparka gūto ienākumu tēriņus, ir iespējama tikai mazās pašvaldībās, tādās kā Tula, kur kontakts starp iedzīvotājiem un vietējās pārvaldes iestādēm ir ļoti tuvs. Tādējādi ļoti svarīgs veicinošs faktors šajā gadījumā ir projekta atrašanās nelielā pašvaldībā, kur ir tuvākas attiecības starp iedzīvotājiem un vietējo pārvaldi.

5. Inovāciju nams Birkenesā

Labākās prakses analīzes autori: Merethe Dotterud Leiren, Lina Christensen & Stine Aakre
Organizācija: Starptautisko klimata pētījumu centrs (CICERO)

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Birkenesas pašvaldība atrodas Dienvidnorvēģijā, tās platība ir 674 km² un iedzīvotāju skaits nedaudz virs 5 tūkstošiem, no kuriem aptuveni puse dzīvo pašvaldības administratīvajā centrā Birkelandē. Norvēģijas nacionālais regulators (Ūdens resursu un enerģētikas direktorāts, NVE) piešķir *E.ON Vind Norway* atļauju 21 vēja turbīnas uzstādīšanai ar kopējo jaudu 85 MW, izvietotām 3 teritoriāli atdalītās zonās šajā pašvaldībā. Pirms atļauju izsniedza, projekta attīstītājs un pašvaldība panāca brīvprātīgu vienošanos.

Sākotnēji pašvaldība noraidīja plānu attīstīt vējparku, bet vēlāk sekmīgu sarunu rezultātā panāca brīvprātīgo vienošanos ar tā attīstītāju. Vienošanās būtība ir veicināt savstarpējo sadarbību, iesaisti un ievērot vietējās sociālās intereses, kas jāveic kā vējparka plānošanas, tā celtniecības un darbības laikā, tā rezultātā nodrošinot paredzamību un pozitīvus ieguvumus abām pusēm – vējparka attīstītājam un vietējai sabiedrībai. Vienošanās paredz īstenot konkrētus saprātīgus un atbilstošus pasākumus, lai samazinātu negatīvo ietekmi vai kompensētu to, mazāk skartu vietējās sabiedrības intereses, ko varētu radīt vējparku būvniecība un ekspluatācija, un sniegtu ieguvumus vietējai sabiedrībai. Inovāciju nama izveide ir viens no šiem pasākumiem.

Inovāciju nama funkcionālie uzdevumi ir gan nodrošināt vējparka darbību (tā vadības un darba centrs), gan veikt sabiedrības, īpaši jauniešu, izglītību un veidot izpratni par vēja enerģiju, veicinot tās akceptu sabiedrībā (tādējādi arī nosaukums *Inovāciju nams*). Konkrētajā vējparka gadījumā ir nepieciešams izveidot tā darbību nodrošinošo centru, bet, atbilstoši vienošanai, šī centra funkcija tiek paplašināta. Inovāciju namā tiek paredzētas telpas semināriem, konferencēm un inovācijām. Vienošanās paredz, ka Inovāciju nama izglītības funkciju izmaksas segs vējparka operators, ieskaitot telpas, demonstrāciju objektus, darbības izmaksas, izmaksas saistītas ar informācijas sniegšanu, tajā skaitā izzinošu ekskursiju vadīšanu vējparkā. Pēc pašvaldības pieprasījuma, vējparka operators nodrošinās savā kompetencē esošo ekspertīzi un informāciju, piedalīsies skolu jaunatnes mācību aktivitātēs (nodarbības klasēs, piedalīšanās Skolu dienās, prakses vietas pēc iespējas) u.c. Vienošanās paredz turpmāk detalizēt šo izglītības funkcijas nodrošināšanu. Tiek paredzēts, ka centra funkciju veikšanai būs nepieciešamas 4 – 6 darba vietas.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Otrs būtisks Inovāciju nama ieguldījums vietējās sabiedrības interesēs ir vietējo uzņēmumu iesaiste tā celtniecībā. Vienošanās projekta attīstītājs izteica pozitīvu attieksmi par vietējo kokmateriālu izmantošanu ēkas celtniecībā. Pašvaldībā atrodas arī stikla šķiedras ražotne. Nepieciešamais investīciju apjoms Inovāciju nama celtniecībai ir novērtēts aptuveni 2 miljoni EUR. Vietējiem uzņēmējiem bija ļoti liela loma, pārliecinot politiķus sākt pārrunas ar projekta attīstītāju.

Tomēr Inovāciju namam pašam par sevi nebija noteicošās nozīmes vējparka projekta lielāka akcepta panākšanā sabiedrībā. Vissvarīgākā vienošanās daļa ar E.ON, kas ļāva lielākam pašvaldības politiķu skaitam balsot par labu projektam, bija pasākumi ietekmes mazināšanai un negatīvās ietekmes kompensācijai. Vietējās padomes atbalsts vējparka projektam varbūt politiskā ziņā atviegloja Naftas un enerģētikas ministrijai atļaujas izsniegšanu projekta attīstītājam. Tomēr vietējā sabiedrībā aizvien vēl ir sašķelta attiecība uz vējparku.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Sociālie un kultūras faktori. Birkenesā ir daudz mežu un kalnu. Vides un vietējo iedzīvotāju grupas izvirza argumentu, ka šī ainava ir svarīga vietējās kopienas dzīves kvalitātei, jo īpaši, lai uzturētos brīvā dabā un atpūstos. Tās ir noraizējušās, ka tiks izpostīta neskartā daba un vairs nebūs pierastā klusuma, piemēram, zibošo ēnu un apgrūtinošā trokšņa iespaidā. Cita negatīva ietekme tiek saistīta ar mazāku iespēju nodoties medībām, un ir arī bažas, kāda būs ietekme uz lašu zveju.

Ietekme uz vidi. Ar zemes izmantošanu saistīto negatīvo ietekmi uztver kā apdraudējumu neskartajai dabai un bioloģiskajai daudzveidībai (piemēram, Sarkanajā grāmatā ierakstītajām putnu un sīkspārņu sugām). Oponenti uzsver, ka vēja enerģijas izmantošana nesniedz ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanai, jo visa Norvēģijā ražotā enerģija ir no atjaunojamiem avotiem.

Ekonomiskais faktors. Oponenti uzsver, ka Norvēģijā ir elektroenerģijas pārprodukcija. Elektroenerģiju eksportēs, un elektrības cena vietējā tirgū pieaugs.

Uzticēšanās pusēm un plānošanas process. *Motvind*, ietekmīgākā vietējo iedzīvotāju grupa, uzskata, ka uzņēmums E.ON ir "izmantojis negodīgus paņēmienus", norādot, ka kompānija ir tieši vērsusies pie zemes īpašniekiem un rīkojusi "slepenas" sapulces, neiesaistot visas skartās.

b) Virzošie faktori

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Pārredzama komunikācija. Inovāciju nama izveides motivācija ir iesaistīt vietējos iedzīvotājus vējparka projektā, sniegt ieguldījumu iedzīvotāju izglītībā par atjaunojamo enerģiju. Inovāciju namam būtu jānostiprina uzskats, ka vēja enerģijas attīstīšana varētu mazināt klimata pārmaiņas, vienlaikus raisot optimismu un radot jaunas darba vietas lauku rajonos.

Reāla neformāla dalība procedūrās. Tieša vietējās sabiedrības iesaiste ne vien atļaujas piešķiršanas procedūrās, bet arī procedūrās, saistītās ar vējparka ekspluatāciju, varētu palielināt vēja enerģijas akceptu sabiedrībā.

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku. Šis jautājums ir svarīgs, jo sagaidāms, ka Inovāciju nams radīs pozitīvu ietekmi uz vietējo ekonomiku, ja projekta attīstītājs un apakšuzņēmēji izmantos vietējo uzņēmēju produktus un pakalpojumus.

Ietekme uz vidi

Ietekme uz SEG emisiju. Ietekme uz vidi, ja to aplūko no siltumnīcefekta gāzu emisijas radīto seku viedokļa, ir būtiska. Ja vējparka būvniecībā izmantos vietējos kokmateriālus un vietēji ražoto stikla šķiedru un izmantos atjaunojamus energoresursus fosilā kurināmā vietā (t.i., vējparkam nepieciešamie materiāli un komponentes tiek ražoti Norvēģijā, nevis ārpus Norvēģijas – valstīs ar lielu fosilā kurināmā izmantošanu, kā, piemēram, Ķīnā), pilna cikla SEG emisijas, saistītas ar vējparka izveidi, būs mazākas.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Kaut arī Inovāciju namam un citiem negatīvo ietekmi mazinošiem un kompensējošiem pasākumiem ir bijusi būtiska nozīme pašvaldības padomes balsojumā par labu vēja enerģijai, nav skaidrs, kādā mērā šis pasākums ir ietekmējis vietējās sabiedrības akceptu projektam. Vēl aizvien projekts sastopas ar ievērojamu pretestību.

Turklāt projekta attīstītāju un citu projektā ieinteresēto pušu finansējuma piešķiršanu citiem vietējās infrastruktūras objektiem, tajā skaitā pat tādiem, kuri mazina vējparka negatīvās ietekmes, dažkārt uzskata par vienu no uzpirkšanas veidiem, ja tā rezultātā tiek veicinātas šī finansējuma piešķirēju intereses. Turklāt oponenti arī norāda, ka sarunas par brīvprātīgas vienošanās slēgšanu ir "aizdomīgas", un tas var ietekmēt uzticēšanos. Oponenti uzskata, ka brīvprātīgā vienošanās satur daudzus izplūdušus formulējumus un neskaidri definētas saistības, un *E.ON* patiesībā nerūp citi principi kā vien vairojot savu peļņu. Tomēr projekta atbalstītāji savukārt norāda, ka vējparka attīstītājam būtu neērti atteikties no vienošanās principiem, jo ilgtermiņā tas vairotu neuzticēšanos un opozīciju uzņēmumam.

Inovāciju nama iedarbīgums sabiedrības akcepta veicināšanai ir jāvērtē kā būtiska daļa no kopējās vienošanās starp projekta attīstītāju un pašvaldību, nevis tikai kā atsevišķs pasākums. Ietekmi palielinātu skaidri formulētas projekta attīstītāja apņemšanās par vietējo materiālu izmantošanu. Iespējams, ietekme sabiedrības akcepta veidošanā būtu augstāka, ja tiktu būvētas 2 ēkas – vējparka vadības-darba centrs (pie vējparka) un atsevišķs izglītības centrs (tuvu iedzīvotāju dzīves vietai). Inovācijas nama kā pasākuma ietekme ir sagaidāma augstāka, ja tas tiek veidots ciemu teritorijās, kurām raksturīga zema attīstība un depopulācijas tendence.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Inovāciju nams pats par sevi nav nekas īpaši inovatīvs, jo vējparku projektu attīstītāji sekmē tādu izveidi arī citās Norvēģijas pašvaldībās. Šo praksi var pārnest uz citiem reģioniem, bet tas būtu jāpielāgo vietējai situācijai atkarībā no tā, kādi uzņēmumi tajos darbojas un kādi ir vietējie resursi. Tas varbūt ir mazāk būtiski teritorijās, kur mežistrāde nav viena no pamatnozārēm. Tomēr kopumā Inovāciju nams ir pasākums, kuru var viegli pārnest, jo ēkas celtniecība un darbs izglītojošu mērķu sasniegšanai neprasa pārāk daudz resursu no projekta attīstītāja.

6. Fūsenas kopienas dialogs

Labākās prakses analīzes autori: Merethe Dotterud Leiren, Stine Aakre & Lina Christensen
Organizācija: CICERO

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Fūsenas vējparku projekts ir interesants no sabiedrības paustā akcepta viedokļa, jo tā saistībā izvērtās plašs dialogs. Norvēģijas nacionālais regulators (Ūdens resursu un enerģētikas direktorāts,

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

NVE) organizēja 35 sanāksmes starp projekta attīstītājiem un vietējām un reģiona pašvaldībām un pārvaldes iestādēm. Tāpat, papildus vairākām sabiedrības uzklaustīšanas kārtām, nacionālais regulators organizēja 30 sanāksmes vietējai sabiedrībai. Šis dialogam veltītās sanāksmes, pirmkārt, bija rīcībpolitikas pasākums, kurā nacionālais regulators un projektu attīstītāji sniedza informāciju pašvaldībām, iedzīvotājiem un otrādi. Sanāksmes notika saskaņā ar koncesijas līguma slēgšanu, bet atšķirībā no citiem šāda veida procesiem, kuros tiek apspriests tikai viens konkrēts projekts, šajā gadījumā vienas un tā pašas procedūras ietvaros koordinēja un apsprieda četrus vējparku projektus. Kopējais šo 4 projektu apjoms bija vairāk kā 200 vēja turbīnas ar ikgadējo elektrības ražošanu aptuveni 2.7 TWh, paredzot vējparku būvniecību pabeigt 2021.gadā. Šādu kopīgu Fūsenas projektu izskatīšanu pieprasīja Norvēģijas Sāmu parlaments (sāmi bija svarīgākā ieinteresētā puse un atradās opozīcijā) un Fūsenas ziemeļbriežu ganāmpulku turētāju grupa. Mērķis bija labāk saprast vējparku kopējo ietekmi, pirms vērtēt, kuram no projektiem piešķirt īstenošanas tiesības.

Sanāksmes ir piešķiršanas procesam likumīgumu un stiprinājušas uzticēšanos nacionālajam regulatoram, kurš lemj par atļaujas piešķiršanu pēc tam, kad novērtēti vējparka projektu priekšrocības un trūkumi. Kaut arī atļauju izsniegšanas procedūru organizē un īsteno valsts līmeņa organizācijas, projektu virzību un saturu lielā mērā ietekmēja vietējās iestādes. Tomēr, kaut arī dialoga procedūra ir bijusi svarīgs virzošais faktors projekta akceptēšanai sabiedrībā, vēl svarīgāka loma akcepta panākšanā bija ekonomiskajiem guvumiem no projekta un iespējām, ko tas pavēra vietējiem uzņēmējiem. Tomēr, kaut arī dialogs ir līdzējis sabiedrības akcepta palielināšanai Fūsenā, dziļš konflikts aizvien vēl saglabājas.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Sociālie un kultūras faktori. Fūsenā ir daudz fjordu, mežu un kalnu, kuriem vietējie iedzīvotāji ir ļoti pieķērušies. Gan esošais, gan no jauna rosinātais vējparka atrodas teritorijā, kur sāmi gana ziemeļbriežus. Ir bažas par to, ka vējparku būvniecībai būs negatīva ietekme uz ziemeļbriežu audzēšanu, kurai ir ļoti svarīga vieta sāmu kultūrā.

Ietekme uz vidi. Izskanēja lielas bažas par no jauna radīto vējparku industriālu ielaušanos neskartajā dabas ainavā, ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un lidoņiem. Turklāt šajā teritorijā vairs nevarētu pilnībā nodoties izklaidei neskartā vidē.

Uzticēšanās pusēm un plānošanas process. Vairākas vides organizācijas uzskata, ka lēmumu pieņemšanas procesā lēmēji vairāk orientējās uz vietējo iestāžu vēlmēm nekā sabiedrības viedokli.

b) Virzošie faktori

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Reāla neformāla dalība procedūrās. Dialoga kā rīcībpolitikas pasākuma svarīgākā stiprā puse bija vietējās sabiedrības iesaistīšana lēmumu pieņemšanā un plānošanā. Nacionālais regulators nolēma apvienot četrus projektus (*Kvenndalsfjellet*, *Roan*, *Storheia* un *Sørmarkfjellet*) vienā dialoga procesā un aplūkot projektus salīdzinājumā - gan no priekšrocību, gan trūkumu viedokļa. Vējparku koncesijas līguma apspriešanas procedūra Fūsenā radīja vairākas iespējas ietekmētajām pusēm sniegt atgriezenisko saiti publisko uzklaustīšanu gaitā, kurās izskatīja projektu vēstījumus, pieteikumus un tiem pievienotos izpētes ziņojumus un bija iespējas iesniegt oficiālus iesniegumus Naftas un enerģētikas ministrijai. Sludinājumus par rīkotajiem uzklaustīšanas pasākumiem ievietoja vairākos vietējos laikrakstos un nosūtīja attiecīgajām pašvaldībām, reģionālajām iestādēm, vietējām un reģionālajām interešu grupām, kā arī attiecīgajām ministrijām un valsts direktoriem.

Reāla neformāla dalība procedūrās. Papildus vairākām publisko uzklaustīšanu kārtām nacionālais regulators noorganizēja apmēram 30 publiskas sanāksmes un apmēram 35 sanāksmes ar vietējām

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

un reģionālajām iestādēm. Tādējādi kopumā notika 65 sanāksmes. Šīs sanāksmes rīkoja, lai dotu sabiedrībai iespēju izteikt viedokļus un norādīt, kuras jomas būtu jāizpēta, lai izlemtu, vai projektu var īstenot.

Ietekme uz vidi

Ietekme uz bioloģisko daudzveidību/savvaļas dabu. Pamatojoties uz sūdzībām saistībā ar Stūrheijas vējparku, nacionālais regulators ieteica pārveidot elektropārvades līnijas trasi un veikt tālāku izpēti par Stūrheijas vējparka ietekmi.

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku. Vējparku attīstības rezultātā vietējie uzņēmēji ir kļuvuši aktīvāki, uzņēmušies daudzus ar infrastruktūru saistītus darbus un daudzo strādnieku izmitināšanu un ēdināšanu. Ir nostiprinātas elektropārvades līnijas un uzlaboti ceļi. Pēc 2016. gadā veiktajām *Statkraft* aplēsēm *Fosen Vind DA* projektos vienlaicīgi nodarbināto cilvēku skaits visaktīvākajā būvniecības posmā būs aptuveni 600 cilvēki. Modernizācijai, nodarbinātības iespējām un lielākiem nodokļu ieņēmumiem ir liela nozīme vietējām pašvaldībām.

Tirgus

Energoapgādes drošība. Brīdīt, kad četrus vējparku projektus piedāvāja izskatīšanai, reģionā bija neapmierināts pieprasījums pēc enerģijas un vēja enerģijas attīstīšana varēja palīdzēt šo pieprasījumu apmierināt un panākt energoapgādes drošību.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Kaut arī dialogs ir prasījis daudz līdzekļu visu attiecīgo sanāksmju organizēšanai, vairākas ieinteresētās puses norāda, ka tas ir bijis efektīvs. Papildus iepriekšminētajām sanāksmēm, kas bija daļa no oficiālā koncesijas procesa, nacionālais regulators - Norvēģijas Ūdens resursu un enerģētikas direktorāts (NVE) - organizēja arī četras atsevišķas sanāksmes ar ziemeļbriežu audzēšanas grupām. Lopkopju grupas iebilda pret vēja enerģijas attīstīšanu Stūrheijā, taču, saskaņā ar Direktorāta oficiālajiem ziņojumiem, arī tās bija izteikušas gandarījumu par dialogu.

Tomēr dažas vides organizācijas uzskatīja, ka NVE lēmumu pieņemšanas procesā ir vairāk rēķinājies ar vietējo pašvaldību nekā vietējās sabiedrības viedokli. Kaut arī iesaistīto pušu pārstāvji, kas novērtēja dialogu, piekrīt tam, ka plašajam dialoga procesam ir bijusi svarīga nozīme Fūsenas projekta atbalstam, daudzi vēl aizvien iebilst pret vējparku projektu. Ir skaidrs, ka vissvarīgākais faktors, kas ietekmēja pašvaldību padomju balsojumu par labu vēja enerģijas attīstīšanai Fūsenā, bija gaidāmie ekonomiskie guvumi.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Dialoga prakses pārneses potenciāls ir augsts, jo gandrīz visas Eiropas Savienības valstis iesaista sabiedrību apspriežu procesā atļauju izsniegšanai un/vai telpiskās plānošanas posmā. Prakses inovatīvā aspekta, proti, vairāku projektu kopīga apspriešana, pārnesamība ir atkarīga no tā, vai vējparku attīstītāji iesniedz vairākus pieteikumus par vienu un to pašu teritoriju aptuveni vienā un tajā pašā laikā.

Aspekts, kam Fūsenā ir bijusi īpaši svarīga nozīme, bija tas, ka visas pašvaldības, kurās tika plānoti projekti, bija lauku pašvaldības ar līdzīgām problēmām un iespējām. Tāpēc dažādajos projektos daudzi šķēršļi, kas traucēja panākt sabiedrības akceptu, un arī daudzi virzošie faktori bija vieni un tie paši, un tas atviegloja saliedētu diskusiju.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Ļoti svarīga nozīme plašajā līdzdalībā bija arī tam, ka nacionālā regulatora NVE finansiālie un darbinieku resursi bija pietiekami sanāksmju organizēšanai.

7. Vēja enerģijas attīstība Kiselices pašvaldībā

Labākās prakses analīzes autori: *Piotr Nowakowski & Ryszard Wnuk*

Organizācija: *Polijas nacionālā Enerģētikas aģentūra (KAPE)*

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Neskatoties uz to, ka Varmijas-Mazūrijas vojevodistes Kiselices pašvaldība ir neliela (iedzīvotāju skaits aptuveni 6 tūkstoši), tās labākā prakse sabiedrības akcepta panākšanā vēja enerģijas projektiem ir labi pazīstama. Pateicoties ieguldījumiem atjaunojamās enerģijas avotos, lai veicinātu vietējo ekonomiku, Kiselices pašvaldība bija pirmā enerģijas ziņā pašpietiekamā pašvaldība Polijā. Tā kā 72% no pašvaldības teritorijas ir lauksaimniecības zeme, doma par to, ka šāda pašvaldība, kurā dominē lauksaimniecība, varētu kļūt enerģijas ziņā pašpietiekama, lielā mērā radās, pateicoties vēja turbīnu uzstādīšanai. Vietējā pašvaldība veica ieguldījumus pirmajos eksperimentālajos vējparku projektos un koordinēja to darbību.

Toreiz vietējās varas iestādes, it īpaši pašvaldības padomes priekšsēdētājs, ļoti daudz darīja, lai veidotos abpusēji izdevīgi vēja enerģijas projekti. To panāca, veidojot uzticības platformu dialogam un informācijas apmaiņai starp visām ieinteresētajām pusēm. Pašvaldības padomes priekšsēdētājs veicināja, lai notiktu pētījumi un tiktu piesaistīts ārējais finansējums – šim uzdevumam bija centrāla nozīme.

Šobrīd Kiselices pašvaldībā ir uzstādītas vairāk kā 50 vēja turbīnas, kuru kopējā jauda ir 107.7 MW.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Vietējo iedzīvotāju zināšanu trūkums par vēja enerģiju. Iedzīvotājiem galvenokārt rūpēja veselība, labklājība un vietējā vide.

Uzskats, ka vietējā sabiedrība finansiāli neiegūs. Iedzīvotāju vidū valdīja priekšstats, ka vēja enerģija nedod iedzīvotājiem un vietējai ekonomikai pozitīvus rezultātus vai pievienoto vērtību.

b) Virzošie faktori

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku. Kiselices pašvaldības nodokļu ieņēmumi no vējparkiem 2012. gadā bija vairāk nekā 500 tūkstoši EUR (t. i., 6 procenti no pašvaldības kopējiem ieņēmumiem). Atjaunojamo enerģijas avotu apgūšana ir palīdzējusi uzlabot arī vietējo infrastruktūru. Vējparku investori apmaksāja ceļu modernizāciju, atjaunojot aptuveni 30 km vietējās nozīmes, 4,5 km reģionālās nozīmes un 6,5 km vojevodistes nozīmes ceļu. Turklāt vietējo elektrotīklu pielāgošanai vēja turbīnu vajadzībām uzbūvēja elektropārvades līnijas 12 km garumā un divus pieslēguma punktus.

Passivā finansiālā līdzdalība. Lauksaimnieki, kuriem piederošajā zemē ir uzstādītas vēja turbīnas, saņem aptuveni 5000 EUR lielu zemes nomas maksu gadā par katru uzstādīto turbīnu. Papildus zemes īpašniekiem maksāja par servitūtu, lai nodrošinātu piekļuvi elektropārvades līniju izbūvei, savienojot turbīnas ar tīklu. Tas pastiprināja sabiedrības akceptu, jo lauksaimnieki atzinīgi izturējās

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārtnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

pret iespēju gūt labumu no vēja enerģijas projektiem teritorijā. Tā kā Kiselice ir lauku pašvaldība, lauksaimnieku ieinteresētība bija būtiski svarīga.

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Formālā dalība procedūrās. Vērts atzīmēt, ka visā sagatavošanas procesa laikā sistemātiski notika sabiedriskās apspriešanas. Iedzīvotāji bija pilnīgi informēti, un tas ļoti palīdzēja izvairīties no iebildumiem.

Neformāla dalība procedūrās. Legovas ciematā, kur nopirka zemi eksperimentālajam projektam, rīkoja papildu sanāksmes ar lauksaimniekiem, lai iepazīstinātu viņus ar projektu un stāstītu par zemes nomas līgumiem un paredzamajām turbīnu atrašanās vietām.

Pārredzama komunikācija. Informācija, kas vieš uzticību, citu valstu pieredzes sniegšana un sniegtā informācija par guvumiem vietējai pašvaldībai pārliecināja vietējos iedzīvotājus par vēja enerģijas priekšrocībām. Būtiski, ka jau pašā eksperimentālā projekta sākumā tika veikti pasākumi sabiedrības akcepta vairošanai, nodrošinot, ka vietējā sabiedrība ir informēta par visiem ar vējparkiem saistītajiem procesiem un tehniskajiem jautājumiem. Sarežģītais darbs sagatavošanās posmā un komunikācija ar sabiedrību pirms vēja turbīnu uzstādīšanas ļāva panākt to, ka iedzīvotāji projektu pieņēma.

Pārvaldība

Politiskā vadība. Šajā ziņā ļoti nozīmīga loma enerģētikas pārkārtošanā un sabiedrības akcepta gūšanā bija Kiselices padomes priekšsēdētājam, kurš pastāvīgi uzsvēra labākas nākotnes izredzes vietējai ekonomikai un iedzīvotājiem. Viņš ne vien bija vietējās sabiedrības līderis, bet arī vidutājs starp projekta attīstītājiem un vietējiem iedzīvotājiem.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Pašvaldība piedalījās arī konkursā "Mūsu pašvaldība klimata sardzē", ko rīkoja Polijas Ilgtspējīgas attīstības institūts. Konkursā eksperimentālo projektu ļoti augstu novērtēja par vietējo resursu ilgtspējīgu izmantošanu un daudzsološu attieksmi pret enerģētikas pārkārtošanu. Citas piešķirtās balvas un paustā atzinība ir pierādījums tam, ka šī iniciatīva ir bijusi ļoti veiksmīga gan īstenošanas, gan mērķu ziņā.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Kiselices pašvaldībā īstenoto praksi var replicēt mazās/nelielās lauku pašvaldībās ar spēcīgu lauksaimniecības bāzi, kur dominē viena vai divas blīvi apdzīvotas pilsētas vai ciemati un ir salīdzinoši zems vidējais iedzīvotāju blīvums. Šādās pašvaldībās parasti ir plašas lauksaimniecības zemju platības, kas atrodas tālāk no apdzīvotām vietām.

Efektīva komunikācija ar galvenajām ieinteresētajām pusēm ir galvenais šādu projektu veiksmes faktors. Galvenā panākumu atslēga ir komunicēt tā, lai nebūtu neizpildītu solījumu.

Turklāt no 5000 līdz 10 000 liels iedzīvotāju skaits ļauj diezgan viegli rīkot komunikācijas kampaņas, sabiedriskās apspriešanas un tādējādi efektīvi komunicēt un iesaistīt iedzīvotājus. Tomēr vissvarīgākais veiksmes faktors ir personība/institūcija, kas ir atbildīga par idejas īstenošanu. Ideālā gadījumā tas varētu būt cilvēks, kas pārstāv vietējo pašvaldību un ir pilnvarots rīkoties, spēj uzrunāt iedzīvotājus, risināt sociālās problēmas un vienoties ar opozīciju. Tam jābūt cilvēkam, kam var uzticēties, kuru ciena un kurš ir pilnībā nodevies projektam.

8. Grankanārijas vēja un ūdens projekts

Labākās prakses analīzes autori: Pouyan Maleki-Dizaji (Ecorys), Nicoletta Del Bufalo (Ecorys) & Roland Schumann (ACER)
Organizācijas: Ecorys Spain & Kanāriju salu Atjaunojamās Enerģijas Asociācija (ACER)

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Pēc lielas ūdens trūkuma un energoapgādes krīzes Grankanārijas salas dienvidaustrumos trīs vietējās pašvaldības apvienoja spēkus, lai risinātu šo problēmu, izveidojot Grankanārijas salas Surestes pašvaldību asociāciju. Lai gan mērķis bija atrisināt ūdensapgādes krīzi, veicot ūdens atsāļošanu, tam bija vajadzīgs ļoti liels enerģijas daudzums. Tā rezultātā pašvaldība atļāva privātajiem investoriem izveidot reģionā vairākus lielus vējparkus, pretī saņemot daļu no uzstādīto iekārtu radītajiem ienākumiem. Kopumā pašvaldībās ir uzstādīta 71 MW liela vēja enerģijas jauda.

Nodrošinot enerģiju ūdens atsāļošanai, kā arī guvumu vietējai sabiedrībai, radot vērtību un nodrošinot finansiālas līdzdalības iespējas, iniciatīva ir krasi uzlabojusi vēja enerģijas akceptu sabiedrībā. Būtiski, ka lielu daļu no šiem panākumiem var saistīt ar izcilu un efektīvu komunikācijas stratēģiju.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Neuzticēšanās un nepietiekama vējparku izveides procesa pārredzamība. Iepriekš vietējā sabiedrība neuzticējās šādu vējparku veidošanas procesam un motīviem. Bija bažas, ka kāda sveša persona, organizācija vai uzņēmums ienāks reģionā un mēģinās ekspluatēt sabiedrībai piederošu resursu, piemēram, vēju vai sauli, un darīs to savtīgu motīvu dēļ, neņemot vērā vietējo sabiedrību vai pat tai kaitējot.

Nav līdzieguvuma reģionam. Turklāt vietējie iedzīvotāji uzskatīja, ka šāda sabiedrībai piederoša resursa izmantošana nenāks viņiem īsti par labu. Tāpēc gan sabiedrībā, gan politiķu vidū bija noraidoša attieksme pret vējparkiem, tāpat kā tas iepriekš bija gāzes pārstrādes rūpnīcu gadījumā. Pat tad, ja šāda iniciatīva nāca par labu vietējiem iedzīvotājiem, guvuma skaidrošana arī iepriekš radīja lielas problēmas.

b) Virzošie faktori

Tirgus

Energoapgādes un ūdensapgādes drošība un emocionālais akcepts. Vējparku ierīkošana ļāva nodrošināt cenas ziņā pieejamu, pietiekamu un pastāvīgu ūdens un enerģijas piegādi.

Ietekme uz ekonomiku

Ietekme uz vietējo ekonomiku. Vietai radītā vērtība - 300 darbavietas vējparkā un ūdens atsāļošanas uzņēmumā.

Pasīvā finansiālā līdzdalība. 25% no vējparku radītajiem ienākumiem saņēma vietējā pašvaldība (kā kompensāciju par zemi), un tas bija papildinājums vietējās pašvaldības budžetam.

Aktīva (nepastarpināta) finansiāla līdzdalība. Vietējiem uzņēmumiem bija iespēja ieguldīt vējparkos (5% no vējparkiem tagad atrodas vietējo uzņēmumu īpašumā).

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Pārredzama komunikācija. Informācijas un zināšanu sniegšana par ieguvumiem sabiedrībai kopumā. Šis, visticamāk, bija visbūtiskākais un iedarbīgākais instruments, kas veicināja sabiedrības akcepta panākšanu projektam. Tika veikts milzīgs informācijas izplatīšanas darbs, lai skaidrotu vējparku ierīkošanas vajadzību – izvietoti reklāmas videomateriāli, rīkotas apspriešanas radoraidījumos, skolās izvietoti plakāti, brošūras, izglītojoši pasākumi.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Lielais uzstādīto vēja turbīnu skaits un tā pastāvīgais pieaugums skaidri parāda, ka pašvaldību asociācija ir spējusi veiksmīgi palielināt sabiedrības akceptu vēja enerģijai. Šāda ātra un būtiska vēja enerģijas ekspansija nebūtu iespējama, ja sabiedrībā dominētu noraidošā attieksme pret vējparku projektiem. Turklāt tagad iedzīvotāji ir emocionāli pieņēmuši vējparkus un tāpēc jautājums, vai sabiedrība šos projektus akceptē, vietējai sabiedrībai vairs nav būtisks. Tai vietā, lai uztvertu vējparkus teritorijai nodarītā kaitējuma aspektā, tos aplūko kā līdzekli ekonomisku un ar vidi saistītu iespēju radīšanai reģionā. Turklāt Spānijas Vides enerģijas asociācija (AEE) ir piešķīrusi pašvaldību asociācijai EOLO 7. prēmiju. Tā ir balva, ko piešķir par vēja enerģijas projektiem, kas radījuši ievērojamu pozitīvu ietekmi sabiedrībā.

Tomēr vājā puse ir tā, ka nolūks aktīvi iesaistīt vietējo sabiedrību un nodrošināt tās tiešu finansiālu līdzdalību vējparkos, nav realizējies tik veiksmīgi, kā sākotnēji cerēts.

b) Labās prakses pārneses iespējamība

Divi ļoti svarīgi nosacījumi veiksmīgai raksturotās labākās prakses pārnesi ir sekojoši. Pirmkārt, jābūt konkrētai vajadzībai pēc enerģijas vai tās trūkumam. Šai problēmai jābūt skaidri saskatāmai un reāli uztvertai vietējo iedzīvotāju vidū. Otrkārt, lai vējparkus varētu izveidot, vietējās sabiedrības ieguvumiem jābūt skaidri saskatāmiem un labi izklāstītiem. Pašai par sevi domai par to, ka vēja enerģiju varētu izmantot ūdensapgādes nodrošināšanai un lauksaimniecībai, ir vairāk nekā tūkstoš gadu.

Kopumā prakses pārnesamību var uzskatīt par diezgan augstu. Tas ir tāpēc, ka gan katrā atsevišķajā valstī, gan arī starptautiskā mērogā vienmēr ir daudz reģionu, kuros ir vajadzīgs ievērojams enerģijas daudzums vietējās ekonomikas vajadzībām. Enerģijas ražošana uz vietas var būt ļoti efektīvs veids vēja enerģijas projektu akcepta veicināšanai sabiedrībā.

9. Som Energia energokooperatīvs

Labākās prakses analīzes autori: Pouyan Maleki-Dizaji & Nicoletta Del Bufalo
Organizācija: Ecorys Spain

Labākās prakses piemērs un motivācija tā īstenošanai

Som Energia, kas katalāņu valodā nozīmē "mēs esam enerģija", ir pirmais un šobrīd lielākais energokooperatīvs Spānijā. Energokooperatīvu lielākā daļa pamatā iegulda līdzekļus drošā energoapgādē, ko var nodrošināt par godīgu cenu. Tomēr šodien energokooperatīvi krietni biežāk strādā pie ilgtspējīgu enerģijas veidu ražošanas un izmantošanas veicināšanas. Arī *Som Energia* nodarbojas ar ilgtspējīgas enerģijas tirdzniecību un patēriņu. Kooperatīvs nodrošina 100% garantiju, ka biedru iepirkta enerģija ir ražota ilgtspējīgas enerģijas ražošanas uzņēmumos. Šāda pārredzamība enerģētikas jomā Spānijā vēl nav pieredzēta. Turklāt *Som Energia* pēdējos gados ir

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

uzņēmumus nozīmīgu lomu, veicinot savu biedru ieguldījumus ilgtspējīgas enerģijas ražošanas uzņēmumos. Pašlaik vēja enerģija veido 47% no *Som Energia* biedru kopīgi izmantotās enerģijas.

Som Energia kooperatīvs oficiāli tika reģistrēts 2010.gada decembrī ar sākotnēji 340 biedriem. Šobrīd *Som Energia* ar vairāk nekā 50 000 biedriem un 50 GWh saražotas ilgtspējīgas enerģijas gadā, no kuras pusi veido vēja enerģija, ir ļoti nozīmīgs labākās prakses piemērs tam, kā veicināt vēja enerģijas ražošanas un patēriņa akceptu Spānijas sabiedrībā. Tas ir funkcionāls projekts, kas uzsāka darboties Katalonijā, tomēr tagad ir paplašinājies un aptver gandrīz visu Spānijas teritoriju. Tā darbība ir gan tieši, gan netieši palīdzējusi vairot vēja enerģijai pausto akceptu Spānijas sabiedrībā.

Kopsavilkums par noteicošajiem faktoriem sabiedrības akcepta gūšanai

a) Sākotnējie šķēršļi

Trūka iespēju piedalīties procedūrās, kuras nodrošina finansiālo līdzdalību. Iepriekš Spānijā trūka līdzdalību veicinošu un vietējai situācijai pielāgotu metožu iedzīvotāju iesaistīšanai enerģētikas pārkārtošanā un tās investēšanā.

Pārredzama informācija. Pilnībā trūka pārredzamības, kā arī nebija iespējas izvēlēties patērētās enerģijas avotu.

b) Virzošie faktori

Ietekme uz ekonomiku

Iedzīvotāju aktīva (nepastarpināta) finansiāla līdzdalība. Lai kļūtu par *Som Energia* biedru, jāveic 100 EUR liela iemaksa. Par šo iemaksu *Som Energia* kooperatīvs nodrošina biedriem 100% garantiju, ka pirktā enerģija ir no atjaunojamās enerģijas ražotnēm. *Som Energia* kooperatīvs ir arī iesaistīts projektos, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamās enerģijas avotiem. Investīcijas iekārtās, kuru starpā ir saules PV paneļi, vēja turbīnas un biomasas pārstrādes iekārtas, finansē papildus no biedru brīvprātīgajiem ieguldījumiem. Citiem vārdiem *Som Energia* motivē savus biedrus un veicina viņu ieguldījumus ilgtspējīgas enerģijas ražošanas uzņēmumos.

Līdzdalība procedūrās un uzticēšanās

Neformāla dalība procedūrās. *Som Energia* kooperatīvu, kas ir bezpeļņas organizācija, pārvalda un finansē tā biedri. *Som Energia* darbības pamatprincips ir augšupējā pieeja. Proti, galvenā mērķgrupa ir nevis politikas veidotāji, bet gan patērētāji un enerģijas ražotāji. Demokrātiski organizētā ikgadējā kopsapulcē biedri var dot savu ieguldījumu energokooperatīva procesos un stratēģijā.

Pārredzama komunikācija. Biedru aktivitāte un entuziasms par labu vēja enerģijai ir ļoti pozitīvi ietekmējis tālāko komunikāciju ar citām sabiedrības grupām un to līdzdalību. Vietējās grupas Spānijā, kuru vidū ir *Som Energia* biedri un brīvprātīgie, izplata idejas par ilgtspējīgas enerģijas lietošanas nozīmi un enerģētikas pārkārtošanu. Viņi to dara dažādi, piemēram, darba semināros, ik gadu rīkotās vasaras skolās, darbā ar citiem kooperatīviem un progresīvajām kustībām un piedaloties universitāšu un/vai publiskajās debatēs. Šīs darbības ne vien stimulē cilvēkus izmantot vēja un citus ilgtspējīgas enerģijas veidus, bet arī mobilizē viņus aktīvai dalībai plānošanā un politiskajos procesos vēja enerģijas iekārtu uzstādīšanas priekšlikumu virzīšanai.

Individuālās iezīmes

Emocionālā piesaiste. Nodrošinot iedzīvotājiem iespēju patērēt vēja enerģiju un tajā ieguldīt, tiek radīta saite starp iedzīvotājiem un enerģijas ražošanas veidu.

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020". Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Gūtā mācība

a) Iedarbīgums sabiedrības akcepta panākšanai

Som Energia ir devis lielu ieguldījumu daudzu šķēršļu pārvarēšanā, kas liedza sabiedrībai pieņemt atjaunojamās enerģijas projektus, un Spānijā tie bija īpaši augsti. Deviņu gadu laikā kooperatīvs ir ieguvis 50 000 biedrus, saražojis 10 miljonus kWh/gadā un investējis gandrīz 13 miljonus EUR ilgtspējīgas enerģijas ražotnēs. Dodot iedzīvotājiem iespēju piedalīties finansiāli un ieguldīt savus līdzekļus vēja enerģijā, ir radīts ļoti pozitīvs tēls. Grupas pozitīvais tēls ir licis daudziem ar entuziasmu turpināt ieguldīt mērķa sasniegšanā, un radītā ietekme ir iespaidojusi citas sociālās grupas, vietējos politiķus un pat citus komunālo pakalpojumu uzņēmumus.

b) Labākās prakses pārneses iespējamība

Raksturotajai praksei ir liels pārneses un replikācijas potenciāls. *Som Energia* kooperatīvs ir strauji paplašinājis savu darbību – sākotnēji tas darbojās Katalonijā, bet tagad aptver gandrīz visu Spānijas teritoriju. *Som Energia* ir veicinājis arī vairāku citu energokooperatīvu izveidošanos Spānijā – Galisijā un Basku zemē. Tomēr galvenais dzinējspēks ir kopīgas vērtības un prioritātes, kā tas ir šajā energokooperatīvā. Katalonijā šādas kopīgas vērtības pastāvēja, pie kam Katalonija ir diezgan industrializēta zeme. Tomēr tādās teritorijās kā Kastīlijā un Leonā, kur sabiedrība projektus akceptēja daudz mazāk, situācija ir bijusi grūtāka. Tomēr *Som Energia* apgalvo, ka nav nekā tāda, ko nevarētu risināt ar pamatotiem un skaidriem argumentiem, komunikāciju un stratēģiju vietējās sabiedrības iesaistīšanai.

Som Energia pārstāvji skaidro, ka pirmais solis energokooperatīva izveidošanā ir mobilizēt, nodibināt un stimulēt vietējo iedzīvotāju grupu. Otrais solis būtu savākt pietiekamus finanšu resursus investīcijām projektos un kooperatīvā. *Som Energia* apgalvo, ka nekādi sevišķi šķēršļi kooperatīvam nav jāpārvar, ja vien piedāvātais modelis neparedz lielas izmaksas un ir rentablāks. To skaidro ar to, ka kooperatīvam nav daudz neatgūstamo izdevumu, kā tas ir lieliem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, kuriem raksturīga, piemēram, novecojušo tehnoloģiju izmantošana (kooperatīvi vairāk izmanto internetu un jaunās tehnoloģijas), biroju uzturēšana galvaspilsētās, kur ir liela dārdzība (*Som Energia* kooperatīvam ir tikai viens birojs Žironas lauku rajonā), un augstas personālrեսursu izmaksas (kooperatīvs ir bezpeļņas brīvprātīga organizācija). Tas liek domāt, ka enerģētikas kooperatīvi tik tiešām var darboties rentabli.

10. WinWind projekta avoti

1. **WinWind Deliverable 4.3 “Synthesis and Comparative Analysis of Best Practice Case Studies for Promoting the Social Acceptance of Wind Energy”** (authors of Deliverable 4.3: *Ecorys Spain: Pouyan Maleki-Dizaji and Nicoletta del Bufalo, in cooperation with all project partners - FUB-FFU, Seecon Ingenieure, ENEA, Ecoazioni, IPE, LEIF, CICERO, NVE, KAPE, ACER, ICLEI*).
Labāko praksi padziļinātā analīze ir sniegta šī nodevuma 2.Pielikumā (Annex 2), 78-213. lappuses
Sabiedrības akceptu veidojošo virzošo spēku identifikācija, salīdzinošā analīze, gūtās mācības un pārneses iespējamības vērtējums ir sniegti šī nodevuma 6.2- 6.6 nodaļās, 46-71.lappuses.
2. **WinWind Factsheet No2 “Drivers for Socially Inclusive Deployment of Wind Energy”** (authors of Factsheet: *Giorgia Rambelli and Arthur Hinsch, ICLEI*), https://winwind-project.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Factsheets/WinWind-factsheet-2-EN-www.pdf
Faktu lapas Nr2 tulkojums latviešu valodā “Virzītājspēki vēja enerģijas sociāli iekļaujošai izmantošanai”, https://winwind-project.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Factsheets/WinWind-factsheet-2-LV-www.pdf,

Saskaņā ar piešķiruma nolīgumu Nr. 764717 WinWind projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas “Apvāršnis 2020”. Visa atbildība par pieļautajām kļūdām vai izlaidumiem tekstā gulstas uz konsorciju. Saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā esošās informācijas iespējamo izmantošanu.

Pamatojoties uz WinWind projektā veikto vēja enerģijas izmantošanas labāko prakšu analīzi, Faktu lapa piedāvā kopsavilkumu par virzošajiem faktoriem vēja enerģijas sociāli iekļaujošai izmantošanai.

3. **Šlēsvigas-Holšteinas kopienas vējparku labākās prakses padziļinātās analīzes** (autors: *Michael Krug, FUB-FFU*) **pilnais tulkojums latviešu valodā**, http://www.lvif.gov.lv/uploaded_files/sadarbiba/WinWind/20200306_Kopienu%20vēja%20parki.pdf

4. Informācija par **Tiringenes kvalitātes zīmes (marķējuma) kritērijiem** ir sniegta angļu valodā WinWind nodevumā Deliverable 6.3 “Principles and criteria for fair & acceptable wind energy” (authors: *Ivars Kudreņickis (IPE), Dörte Themann, Michael Krug (FUB- FFU), all partners as contributing beneficiaries*), nodaļā 4.2., https://winwind-project.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Deliverables/Del_6.3_Principle_and_Criteria.pdf

